

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4*
DEVELOPING A PROGRAM TO STRENGTHEN LEARNING LEADERSHIP OF
SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE NAKHON RACHASIMA PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4

สุพัตรา แม้นสอนลา¹, พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ²
Supattra Maensonla¹, Pacharawit Chansirisira²
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Faculty of Education, Mahasarakham University^{1,2}
Email : supattamammos@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 2) พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 โดยใช้วิธีดำเนินการวิจัยและพัฒนา แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 123 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินโปรแกรม 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวม 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.17 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้และการสร้างนวัตกรรม ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.67 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้และการสร้างนวัตกรรม 2. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 มีองค์ประกอบของโปรแกรมประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์/เป้าหมาย 3) เนื้อหากิจกรรม 4) วิธีการดำเนินการ 5) การวัดและประเมินผล มีเนื้อหา 5 Module ได้แก่ Module 1 การเรียนรู้ด้วย

การนำตนเอง Module 2 การเรียนรู้เป็นทีม Module 3 ความคิดสร้างสรรค์ Module 4 การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน และ Module 5 การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้และการสร้างนวัตกรรม โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.46 และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.79

คำสำคัญ : การพัฒนาโปรแกรม; ภาวะผู้นำการเรียนรู้; ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

This research aims to 1. Study current conditions desired condition and the needs and requirements of learning leadership of school administrators. Under the Office of Nakhon Ratchasima Primary Education Service Area 4 and 2. Develop a program to enhance learning leadership of school administrators. Under the Office of Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area 4, using research and development methods, divided into 2 phases: Phase 1: a study of current conditions; desirable condition and the needs and requirements of learning leadership of school administrators. under the Office of Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area 4. The sample group used in this research were 123 school administrators in the order of the Office of Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area 4 in the academic year 2022. was a questionnaire, interview, the statistics used to analyze the data were mean, standard deviation. Phase 2: Under the Office of Nakhon Ratchasima Primary Education Service Area 4, the groups of informants were: There were 5 experts who evaluated the program. The instrument used to collect data was the assessment form.

The research results were as follows: 1. The current state of learning leadership of school administrators in five aspects was at a high level with an average of 4.17. Providing an environment conducive to learning and innovation as for the desirable condition of learning leadership of school administrators. Overall, it was at the highest level with an average of 4.67. The aspect with the highest average was the aspect of providing an environment conducive to learning and innovation. 2. The program of Learning Leadership Promotion for School Administrators under the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 4 consists of 1) principles 2) objectives or targets 3) contents of activities 4) process 5) measurement and evaluation with 5 modules, Module 1 Self-led Learning, Module 2 Team Learning, Module 3 Creativity, Module 4 Applying Technology to work, and Module 5 Creating an environment conducive to learning and innovation. The overall evaluation program result was appropriate at a high level. The average result was 4.46 and is most likely at the level with an average of 4.79.

Keywords : Developing a Program; Learning Leadership; School Administrators

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การปฏิรูปการศึกษา มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และปฏิรูประบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องมีผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำที่เหมาะสมและเป็นมืออาชีพ จึงจะนำพาสถานศึกษาบรรลุความสำเร็จตามภารกิจและบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา ซึ่งต้องอาศัยความรู้ ความสามารถภาวะผู้นำ และคุณลักษณะที่เอื้อโดยเฉพาะ ตลอดจนนำแนวทางและหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมาใช้ รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมที่ทรงพลัง เพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ ผู้บริหารในอนาคตจึงต้องมีคุณสมบัติที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในคุณภาพการศึกษา และจัดการบริหารสถานศึกษาที่เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ มีกระบวนการเสริมสร้าง ช่วยเหลือ สนับสนุน การปฏิบัติการเรียนรู้ ให้บรรลุผล และการขยายศักยภาพการเรียนรู้ การเกิดนวัตกรรม ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นโดยผ่านการกระจาย การแบ่งปัน การเชื่อมต่อกิจกรรม การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งในระบบและนอกระบบของการศึกษาหรือในชุมชนแห่งการเรียนรู้ ดังนั้นภาวะผู้นำการเรียนรู้อาจเป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลทำให้เกิดการขยายขีดความสามารถการเรียนรู้มากขึ้นในทุกระดับ เป็นกระบวนการ พฤติกรรม และความสามารถที่ทำให้บุคคลมีศักยภาพในการเรียนรู้มากขึ้น มีนวัตกรรม มีการพัฒนาวิชาชีพเกิดขึ้นของบุคคลในทุกระดับ ทำให้โรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลถึงศักยภาพ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผลขององค์การชุมชน และสังคม ภาวะผู้นำการเรียนรู้อาจมีความสำคัญในยุคปัจจุบัน และจำเป็นต้องพัฒนาครู และผู้บริหารให้มีภาวะผู้นำการเรียนรู้อีกก่อนจะไปสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ (กนกอร สมปราศรัย, 2560) ดังนั้นโรงเรียนเป็นองค์กรที่มีบทบาทหลักในการจัดการศึกษา โดยมีผู้บริหารในฐานะผู้นำมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้ มีประสิทธิผล ซึ่งสิ่งที่สำคัญและเป็นตัวบ่งชี้ว่าการจัดการศึกษาหรือการบริหารสถานศึกษาประสบความสำเร็จหรือไม่ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ สร้างวิสัยทัศน์ในการเปลี่ยนแปลง สนับสนุนบุคลากรทางการศึกษาให้ได้รับการพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาวะการณ์โลกในปัจจุบัน โดยมุ่งให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่วางไว้ ภาวะผู้นำการเรียนรู้อาจมีความสำคัญในยุคปัจจุบัน และจำเป็นต้องพัฒนาผู้นำให้มีภาวะผู้นำการเรียนรู้อีกก่อนจะไปสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ (Marquardt, 2000) ภาวะผู้นำการเรียนรู้อาจเน้นการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ โดยเน้นการวางแผนกลยุทธ์ การใช้ความคิด กลยุทธ์ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในการเรียนรู้ โดยมุ่งพัฒนาโรงเรียนไปสู่โรงเรียนที่มีประสิทธิผลหรือคุณภาพมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้นำจากการกำกับควบคุมประสิทธิผลของโรงเรียนสู่การให้การสนับสนุน อำนวยความสะดวก เน้นการสอนงาน และนิเทศงานแก่บุคลากร เพื่อแสวงหาความรู้ใหม่มาพัฒนางานอยู่เสมอ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ พัฒนาศักยภาพภาวะผู้นำให้เข้มแข็ง พัฒนาการเรียนรู้อย่างมืออาชีพ ใช้ข้อมูลในการตัดสินใจและใช้ทรัพยากรอย่างสร้างสรรค์ ภาวะผู้นำการเรียนรู้อาจใช้การสร้างแรงบันดาลใจและจูงใจให้บุคลากรพัฒนาความรู้ ประสบการณ์และความสามารถ (Neuman and Simmons, 2000)

จากการศึกษาปัญหาการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ซึ่งพบว่าการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ซึ่งผู้บริหารต้องได้รับการอบรมพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ การอบรมพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานดังกล่าว ยังขาด

ความต่อเนื่อง ขาดการกำกับดูแลและติดตามผลอย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้ผู้บริหารไม่สามารถพัฒนา ศักยภาพได้อย่างเต็มที่ประกอบกับปัญหาการขาดเทคนิค วิธีการหรือความเข้าใจที่ถ่องแท้

สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 โดยมี ภารกิจหลักคือ จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามที่หลักสูตรกำหนด แต่จากรายงาน ผลสอบ O-NET ปีการศึกษา 2563 ของ สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) (2565) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนต่ำกว่าระดับประเทศ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4, 2565) ผู้ที่รับผิดชอบสูงสุดต่อผลสัมฤทธิ์ ดังกล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่ จะต้องหาวิธีบริหารจัดการเพื่อพัฒนาและยกระดับการเรียนรู้ให้สูงขึ้น องค์การการเปลี่ยนแปลงจะต้อง เริ่มต้นจากผู้นำ โดยที่ผู้นำต้องมีความเข้าใจในปัญหาเพื่อให้สามารถกำหนดวิสัยทัศน์กลยุทธ์ แผนปฏิบัติการและนำสมาชิกให้ไปสู่เป้าหมาย (ณัฐพันธ์ เจริญนนท์, 2551)

ภาวะผู้นำการเรียนรู้ถือว่ามีความสำคัญต่อความสำเร็จและความล้มเหลวขององค์การใน บริบทของการบริหารจัดการศึกษาในยุคการเปลี่ยนแปลงและสภาพที่เป็นปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นใน ปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ซึ่งจะทำให้ได้ข้อ ค้นพบองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ในองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา สถานศึกษาให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการ เรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4

2.2 เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 4

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการ เรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4

3.2 ได้โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 4 เพื่อใช้พัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยผู้วิจัยได้ ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และ ความ ต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 123 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินโปรแกรม 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบประเมินสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4

องค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ ของผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านความคิดสร้างสรรค์	4.09	0.66	มาก	4.61	0.56	มากที่สุด
2. ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง	3.95	0.66	มาก	4.62	0.57	มากที่สุด
3. ด้านการเรียนรู้เป็นทีม	4.11	0.66	มาก	4.70	0.51	มากที่สุด
4. ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน	4.28	0.73	มาก	4.68	0.52	มากที่สุด
5. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้และการสร้างนวัตกรรม	4.38	0.68	มาก	4.76	0.44	มากที่สุด
โดยรวม	4.17	0.68	มาก	4.67	0.52	มากที่สุด

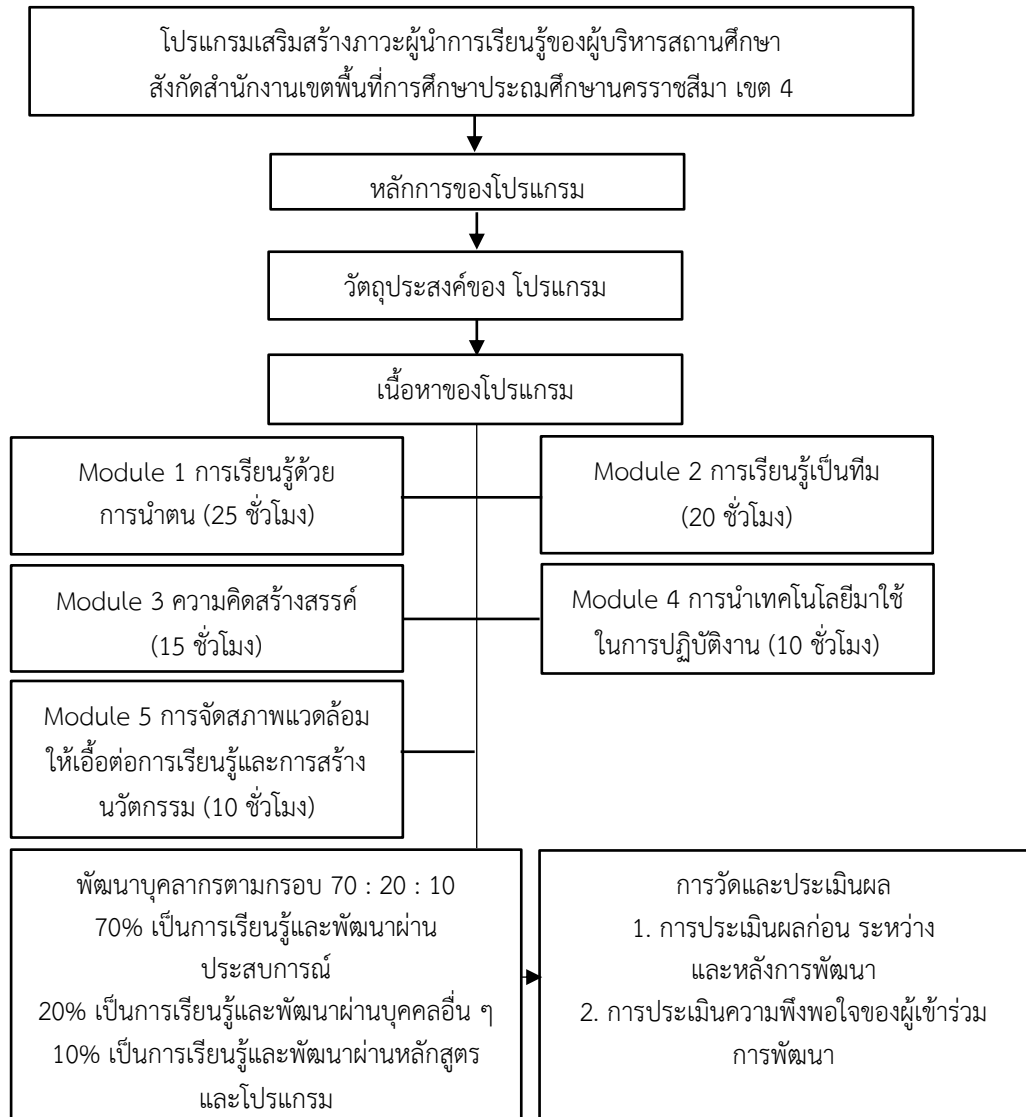
จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำการเรียนรู้และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) และลำดับความต้องการจำเป็นโดยรวม

องค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้	D	I	PNI_{modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
1. ความคิดสร้างสรรค์	4.09	4.61	0.128	3
2. การเรียนรู้ด้วยตนเอง	3.95	4.62	0.169	1
3. การเรียนรู้เป็นทีม	4.11	4.70	0.141	2
4. การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน	4.28	4.68	0.092	4
5. การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้และการสร้างนวัตกรรม	4.38	4.76	0.082	5
โดยรวม	4.17	4.67	0.122	

จากตารางที่ 2 พบว่า พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ค่า D = 4.17, ค่า I = 4.67 และ ค่า PNI = 0.122 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง การเรียนรู้เป็นทีม ความคิดสร้างสรรค์ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้และการสร้างนวัตกรรม ตามลำดับ

5.2 พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา

โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ประกอบด้วย 1) หลักการของโปรแกรม 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) เนื้อหากิจกรรม 4) วิธีการดำเนินการและ 5) การวัดและประเมินผล โดยมีเนื้อหา 5 Module ได้แก่ Module 1 การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง Module 2 การเรียนรู้เป็นทีม Module

3 ความคิดสร้างสรรค์ Module 4 การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน และ Module 5 การจัดสภาพแวดล้อม ล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้และการสร้างนวัตกรรม ซึ่งผลการประเมินโปรแกรมจากผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$)

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเพื่อการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

6.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และผลการศึกษาลำดับความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4

6.1.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้และการสร้างนวัตกรรม รองลงมา คือ ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องจากภาวะผู้นำการเรียนรู้เป็นการใช้อิทธิพลปฏิสัมพันธ์ การจัดการกระทำ และเชื่อมต่อหรือกระจายความสัมพันธ์ในหลายระดับทั้งอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ซึ่งการที่ผู้บริหารจะมีทักษะภาวะผู้นำการเรียนรู้จะต้องอาศัยทั้งประสบการณ์ และองค์ความรู้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวส่งผลให้สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหาร สถานศึกษาอยู่ในระดับมาก จากที่กล่าวมา การเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหาร สถานศึกษาเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาโดยรวมสำหรับภาวะผู้นำการเรียนรู้ในตัวผู้นำจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ ซึ่งผลการศึกษาที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษมสันต์ แสนศิลป์ และเสาวณี สิริสุขศิลป์ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง โมเดลสมการโครงสร้าง ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

6.1.2 ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และการสร้างนวัตกรรม ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน ด้านการ

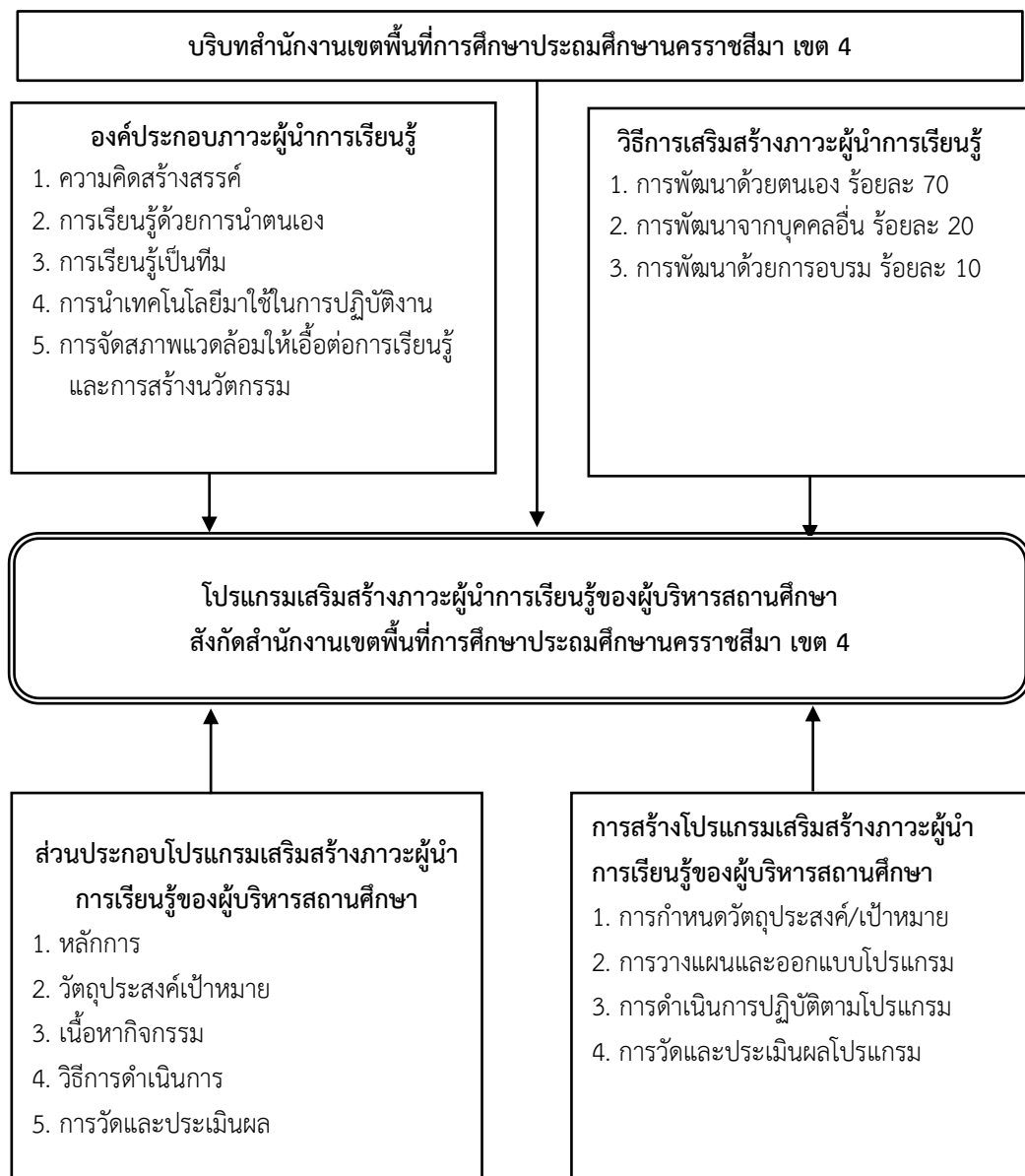
เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และด้านความคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกอร สมปราษฎ์ (2559) ได้ศึกษาวิจัยและพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยได้องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ และมีการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับองค์ประกอบเหล่านี้เพิ่มเติมหลังจากนั้นมีการสำรวจเพื่อตรวจสอบโมเดลการวัดกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่าตัวบ่งชี้ของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย 9 องค์ประกอบหลัก 61 ตัวบ่งชี้ โดยเรียงลำดับค่าน้ำหนักขององค์ประกอบหลักจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการเกิดนวัตกรรม 2) การบูรณาการ 3) การเรียนรู้เป็นทีม 4) ความคิดสร้างสรรค์ 5) การนำเทคโนโลยีขั้นสูงมาใช้ในการปฏิบัติงาน 6) กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมกับบริบท 7) ความยืดหยุ่น 8) จริยธรรมด้านความพอเพียง 9) การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ตามลำดับ

6.1.3 ผลการศึกษาลำดับความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 พบว่า เมื่อพิจารณา เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน ด้านการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้และการสร้างนวัตกรรมตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้บริหารมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ในปัจจุบัน เพราะเป็นทักษะสำคัญของการเป็นผู้นำที่จะต้องสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองจากความคิด ประสบการณ์ กระบวนการเรียนรู้ และการปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การสร้างแรงจูงใจใฝ่รู้ให้เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนเอง พัฒนาระบบการทำงานและแก้ปัญหาต่างๆ เพื่อให้องค์กรพัฒนาไปอย่างมีประสิทธิภาพ

6.2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 พบว่า มีผลการประเมินความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.46 ระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และความเป็นไปได้มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.79 ระดับความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโปรแกรมเพื่อสร้างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาและปรับปรุง โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 พบว่า องค์ประกอบของโปรแกรมประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหากิจกรรม ประกอบด้วย 5 โมดูล คือ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง การเรียนรู้เป็นทีม ความคิดสร้างสรรค์การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานและการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้และการสร้างนวัตกรรม 4) วิธีการดำเนินการกิจกรรมการพัฒนา และ 5) การวัดและประเมินผล ระยะเวลาการพัฒนา 80 ชั่วโมง รูปแบบและวิธีการพัฒนาใช้วิธีการพัฒนาที่หลากหลายเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและยั่งยืนเพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาสามารถนำไปเป็นหลักการในการพัฒนาตนเองต่อไปอย่างต่อเนื่อง (Continuous Self Development) ซึ่งวิธีการต่าง ๆ ที่นำมาใช้ดำเนินการพัฒนาตามโปรแกรม ได้แก่ 1) การศึกษาด้วยตนเอง 2) การพัฒนาจากบุคคลอื่น และ 3) การพัฒนาด้วยการอบรม ซึ่งสอดคล้องกับ ชาญวิทย์ จันทะวงษ์ (2563) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของ

ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยมีองค์ประกอบโปรแกรมประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) เป้าหมาย 4) รูปแบบวิธีการพัฒนา 5) โครงสร้างของโปรแกรม 6) เนื้อหา 5 Module ประกอบด้วย Module 1 การมีวิสัยทัศน์ Module 2 การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล Module 3 การมีความคิดสร้างสรรค์ Module 4 การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว และ Module 5 การทำงานเป็นทีม 7) การจัดกิจกรรม 8) สื่อ/เครื่องมือ 9) การและวัดและประเมินผล รวมระยะเวลาการพัฒนา 150 ชั่วโมง โดยมีวิธีการพัฒนาตามโปรแกรม ได้แก่ 1) การพัฒนาตนเอง 2) การพัฒนาผ่านบุคคลอื่น และ 3) การพัฒนาจากการเรียนรู้

7. องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา

จากภาพที่ 2 โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ประกอบด้วย 1) หลักการของโปรแกรม 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) เนื้อหากิจกรรม 4) วิธีการดำเนินการและ 5) การวัดและประเมินผล โดยมีเนื้อหา 5 Module ได้แก่ Module 1 การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง Module 2 การเรียนรู้เป็นทีม Module 3 ความคิดสร้างสรรค์ Module 4 การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน และ Module 5 การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้และการสร้างนวัตกรรม

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ควรมีการจัดทำโปรแกรมหรือโครงการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำการเรียนรู้ หรือการพัฒนาในด้านการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและด้านความคิดสร้างสรรค์ ให้กับผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการพัฒนาตนเอง ในการปฏิบัติงานที่อยู่ในยุคเปลี่ยนผ่านของวงการการศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสของโลก และเล็งเห็นถึงความสำคัญของภาวะผู้นำการเรียนรู้ที่เข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการสถานศึกษามากขึ้น

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำการเรียนรู้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 การศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ให้ได้ข้อมูลครบถ้วนและมีประสิทธิภาพในการเก็บข้อมูล ควรไปเก็บข้อมูลหลาย ๆ โรงเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย ถูกต้องครบถ้วนในทุก ๆ ด้าน

8.3.2 โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ควรเพิ่มองค์ประกอบและตัวชี้วัดใน ด้านการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ให้มากและครอบคลุม เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาให้ความร่วมมือในขณะนี้ค่อนข้างน้อย เป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด และควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จะต้องตระหนักและให้ความสำคัญมากยิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา มากยิ่งขึ้น

9. บรรณานุกรม

- กนกอร สมปราชาญ์. (2559). ภาวะผู้นำและภาวะผู้นำการเรียนรู้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา. ขอนแก่น : คลังน่านาวิทยา.
- กนกอร สมปราชาญ์. (2560). ภาวะผู้นำและภาวะผู้นำการเรียนรู้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา. วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์. 12(34). 51-66.

- เกษมสันต์ แสนศิลป์. (2562). โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา
ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 19. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชาญวิทย์ จันทะวงษ์ (2563). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. วิทยานิพนธ์
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ณัฐพันธ์ เขจรันนท์. (2551). พฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- พัชรา วาณิชวดีน. (2560). การพัฒนาภาวะผู้นำ : จากทฤษฎีสู่แนวปฏิบัติที่ดีและกรณีศึกษา.
กรุงเทพฯ : ปัญญาชน.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4. (2565). แผนพัฒนาการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2566-2570. นครราชสีมา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2550). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิศุญรัตน์ ประราศรี. (2561). โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Marquardt, M.J. (2000). Action learning and leadership. *The Learning Organization*.
7(5). 233-241.
- Neuman, M. and Simmons, W. (2000). Leadership for student learning. *Phi Delta Kappan*.
8(2). 9-13.